

tva Slovenije po statistični opredelitvi mestnih območij. Posamezni kazalniki so sistematično obdelani v podpoglavjih. V zadnjem poglavju Sklepne ugotovitve, so povzeti ključni rezultati iz analitičnega dela. Kot rečeno, besedilo je bogato dokumentirano, saj obsega kar 21 preglednic in 54 slik (grafikonov). Besedilu je dodan še obsežen povzetek v angleškem jeziku, obsežen seznam literature ter imensko kazalo.

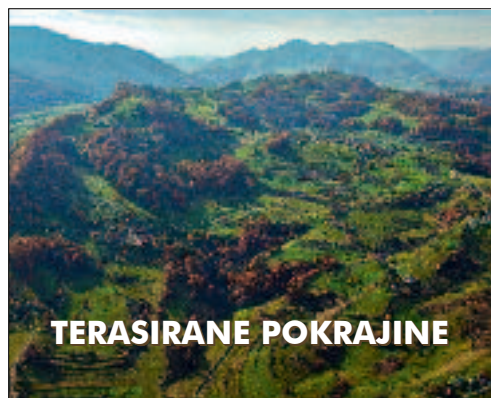
Brez dvoma referenčna študija iz področja demogeografije, vredna, da se seznanimo z vsebino!

Vladimir Drozg

Drago Perko, Rok Ciglič, Matjaž Geršič (uredniki):

Terasirane pokrajine

Ljubljana 2016: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 240 strani,
ISBN 978-961-254-889-6

Monografija Terasirane pokrajine predstavlja rezultat triletnega raziskovalnega projekta, ki so ga izvajali sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU v sodelovanju s Fakulteto za arhitekturo Univerze v Ljubljani, vodil pa ga je Drago Kladnik. Izid monografije obenem obeležuje sedemdesetletno delovanje inštituta ter povzema in dopolnjuje temeljna spoznanja s področja terasiranih pokrajin.

Terasirane pokrajine predstavljajo pomemben del kulturne pokrajine, kjer prevladujejo kmetijske terase in so razširjene po vsem svetu. Teraso so tradicionalno namenjene pridelavi hrane v samooskrbnem kmetijstvu, nastale pa so z ročno ali strojno obdelavo pobočij. Človek je pobočja preoblikoval že vse od neolitika dalje, z namenom »... da bi pridobil kmetijsko zemljišče, olajšal in intenziviral kmetovanje, zmanjšal erozijo prsti, povečal in zadržal talno vlažnost ter v pokrajinah z namakalnim poljedelstvom omogočil gravitacijsko namakanje ...«. V pokrajini razlikujemo dva temeljna tipa kmetijskih teras in sicer stopničaste suhe terase, ki potekajo vzdolž plastnic ter namakalne terase z zravnanimi terasnimi ploskvami in privzdignjenimi brežinami. Teraso, ki so nastale na strmih pobočjih imajo praviloma ožje terasne ploskve. Razlikujejo se tudi glede na čas nastanka, naravne razmere, obliko, namen, zemljiško rabo, intenzivnost rabe, lastništvo in dostopnost. Njihova razširjenost pa ima tudi estetsko vrednost za pokrajino. Terasirane pokrajine se namreč uvrščajo med turistično privlačna območja pri čemer prevladujejo namakalne terase namenjene gojenju riža. Raba teras se zaradi družbenih in ekonomskih razlogov v zadnjem obdobju opušta, zato se zaraščajo in propadajo, ogrožajo pa jih usadi in zemeljski plazovi. V novem tisočletju je bilo temu tipu pokrajine posvečenih več raziskav, ustanovljeno pa je bilo tudi Mednarodno združenje terasiranih pokrajin in sprejeta Honghejska deklaracija o varovanju in razvoju terasiranih pokrajin. Izjemno vrednost in potrebo po varovanju prepozna tudi UNESCO.

Monografija se v svoji zasnovi posveča predvsem razprostranjenosti teras na različnih območjih. V prvem delu se bralec seznani s terasiranimi pokrajinami po svetu ter njihovo rabo glede na družbeni razvoj in prevladujočo rabo kulturnih rastlin na teh območjih. V Evropi so terasirane pokrajine pogosto predvsem na območju Sredozemlja in Alp, predstavljena pa so tudi območja zahodne, srednje in vzhodne Evrope. Osrednji del monografije je posvečen terasiranim pokrajinam v Sloveniji, kjer je bil opravljen tudi večji del raziskav. Analize so zajemale kartiranje terasiranih območij, obdelavo podatkov s pomočjo geografskih informacijskih sistemov, analizirane so bile morfološke lastnosti obravnavanih območij, raba tal ter starejši zemljevidi izbranih območij. Sklop posvečen slovenskim terasiranim pokrajinam se prične s pregledom njihove pojavnosti, pri čemer uporabnik izve, da je s terasami preoblikovanega 1,71 % slovenskega ozemlja. Največji delež jih je v sredozemskih pokrajinah in sicer 8,96 %, največ v meze-regiji Goriška brda (26,0 %). Največ teras v Sloveniji se pojavlja na nadmorskih višinah med 200 in 300 m, na flišnih podlagi, zmerno nagnjenih pobočjih (naklon med 15,1 in 30,0 %), z južno ekspozicijo, največji delež pa jih je namenjen travnikom in pašnikom. V posameznih sklopih so na začetku predstavljene osnovne značilnosti pokrajine, nato pa deleži in razprostranjenost terasiranih pokrajin v meze-regijah. Podrobneje so bili preučeni vzorčni primeri terasiranih pokrajin iz različnih pokrajin in sicer v okolici naselij Krkavče, Merče, Dečja vas, Velika Slevica, Rut, Smoleva, Rudine in Jeruzalem. Z uporabo Lidarskih podatkov so bile izdelane natančne metrične analize, obenem pa so bile s primerjavo družbenih in naravnih dejavnikov ter zgodovinskega razvoja opredeljene vse značilnosti terasiranih pokrajin, ki v slovenskem prostoru še posebej izstopajo.

Bralec se v sklepnem delu spozna še z naravnimi nekmetskimi terasami ter antropogenimi nekmetskimi terasami in terasiranimi objekti. Dojemanje slednjih je lahko pogosto subjektivno, zato je v prihodnosti treba nameniti več pozornosti razmejitvi teras kot funkcijskih kmetijskih zemljišč in terasastimi oblikami, ki se pojavljajo v pokrajini.

Monografija že na prvi pogled opozori nase z drugačnim formatom, notranjost pa poleg opisov v posameznih poglavjih krasi izjemno pestro slikovno gradivo tako priznanih fotografskih ustvarjalcev kot najboljših spletnih fotografij ter tudi pokrajinskih fotografij, ki so jih ustvarili avtorji pri terenskih raziskavah. Posebno perspektivo podajo letalske fotografije Matevža Lenarčiča in tematski zemljevidi, ki dopolnjujejo strokovno besedilo. V kolikor terasirane pokrajine predstavljajo tisočletja človekovih prizadevanj, da bi si zagotovil čim boljša obdelovalna zemljišča, je pričujoča monografija ena izmed mnogih sadov kolektivnega dela inštituta, ki je zrastle na sončni strani »sedemdesete obdelovalne terase«.

Jure Tičar

Katarina Polajnar Horvat:

Okolju prijazno vedenje

Georitem 26

Ljubljana 2015: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 132 strani, ISBN 978-961-254-814-8

»Nobenega smisla nima, da po svojih najboljših močeh skrbim za okolje, če tega ne počnejo tudi drugi«. Gotovo ste se tudi vi – četudi nadpovprečno okoljsko ozaveščeni bralci – že kdaj ujeli v zanko kolektivne okoljske apatije. Kako to preprečiti in doseči, da se bo človek do svojega okolja obnašal bolj odgovorno in prijazno?

Odgovore na to vprašanje ponuja monografija z naslovom *Okolju prijazno vedenje* avtorice Katarine Polajnar Horvat, deset tisoče doktorandke Univerze v Ljubljani (!) in znanstvene sodelavke na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Monografija je nastala na podlagi avtoričine doktorske disertacije in v šestih vsebinskih poglavjih na 132 straneh obravnava vlogo socialnih dejavnikov